

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA****Codi:** 43497**Nom:** Tècniques historiogràfiques i noves tecnologies aplicades al patrimoni cultural**Cicle:** Màster Universitari Oficial**Crèdits ECTS:** 5**Curs acadèmic:** 2026-27**TITULACIONS**

Titulació	Centre	Curs	Període
2213 - Màster Universitari en Patrimoni Cultural: Identificació, Anàlisi i Gestió	Facultat de Geografia i Història	1	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2213 - Màster Universitari en Patrimoni Cultural: Identificació, Anàlisi i Gestió	Formació tècnica bàsica	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

BESO ROS ADRIAN

RESUM

S'aborda la formació de l'estudiant en les tècniques bàsiques necessàries per a la gestió, la sistematització i la investigació del patrimoni cultural, posant una atenció especial en les tècniques d'investigació històrica del patrimoni, en les noves tecnologies aplicades al patrimoni i en les tècniques en l'elaboració de memòries, plans directors, informes.

S'ofereix a l'estudiant la revisió de les tècniques principals, mètodes de treball i fonts per a l'estudi i la posada en valor del patrimoni cultural en totes les seues facetes, posant una atenció especial a les formes de la seua documentació i avaluació, atenent les principals fonts per a la documentació i l'avaluació del patrimoni, especialment arxius (documentació escrita i imatges), cartoteques o dipòsits cartogràfics (mapes antics i moderns, fotografia aèria i imatge de satèl·lit), fonts d'Internet (bases de dades, servidors d'imatges) i hemeroteques i altres fonts auxiliars (literatura, llibres de viatge...), fonts orals.

Finalment, s'introduirà l'estudiant en el maneig de les tecnologies digitals, especialment en l'ús d'Internet com a eina de difusió del patrimoni cultural. Per a això s'abordarà una perspectiva doble: la del posicionament correcte dels continguts culturals dins el territori obert que suposa la web; i la del màxim aprofitament de les possibilitats interactives i multimèdia de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), així com en el de noves fonts d'informació cartogràfica (cartografia digital, GPS i

sensors remots) i dels sistemes d'informació geogràfica (SIG) que han proporcionat noves eines per a l'anàlisi, la gestió i la representació de les dades referents al paisatge i al patrimoni.

tió i la representació de les dades referents al paisatge i al patrimoni.

CONEXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

2158 -

Capacitat per a l'aplicació les habilitats d'aprenentatge que els permeten actuar tant d'una manera autònom com en equips de treballs de perfil multidisciplinari.

Capacitat per a la comunicació de les conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten públics especialitzats i no especialitzats.

Capacitat per a la integració de l'aprenentatge en un context d'igualtat home/dona, en una cultura de pau i amb valors democràtics.

Capacitat per a la resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts, dins de contextos més amplis o multidisciplinaris relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Coneixement de les noves tecnologies en relació a la identificació, investigació, conservació, posada en valor i difusió del Patrimoni Cultural.

Coneixement dels aspectes teòrics sobre Patrimoni Cultural, així com la diversitat de tipologies patrimonials i capacitat per a l'aplicació d'estratègies d'investigació, conservació i gestió.

Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autònom i autònom.

Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

2213 - Màster Universitari en Patrimoni Cultural: Identificació, Anàlisi i Gestió

Capacidad para la integración de los contenidos del Máster en un contexto medioambiental y de sostenibilidad.

Capacitació per a la presa de consciència sobre l'acció social i educativa del Patrimoni Cultural, com un element ètic present en la vida de les societats.

Capacitat per a abordar projectes de posada en valor de tipus professional relacionades amb el Patrimoni Cultural.

Capacitat per a l'aplicació les habilitats d'aprenentatge que els permeten actuar tant d'una manera aut DIRIGIT o autònom com en equips de treballs de perfil multidisciplinari.

Capacitat per a l'elaboració de catàlegs i inventaris del Patrimoni Cultural i coneixement de les especificitats dels dits catàlegs en funció de l'element patrimonial abordat.

Capacitat per a la comunicació de les conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten públics especialitzats i no especialitzats.

Capacitat per a la integració de l'aprenentatge en un context d'igualtat home/dona, en una cultura de pau i amb valors democràtics.

Capacitat per a la resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts, dins de contextos més amplis o multidisciplinaris relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Coneixement de la bibliografia especialitzada relacionada amb el Patrimoni Cultural.

Coneixement de les noves tecnologies aplicades al Patrimoni, en particular les relacionades amb la informàtica, la cartografia automàtica, la fotografia digital, l'espai virtual i la web 2.0.

Coneixement de les noves tecnologies en relació a la identificació, investigació, conservació, posada en valor i difusió del Patrimoni Cultural.

Coneixement de les pautes que regixen l'acció social, econòmica, educativa i territorial del Patrimoni Cultural.

Coneixement de les tècniques d'investigació històrica aplicades al patrimoni, en les diverses modalitats d'aproximació (documentació, arxius, cartografia i fonts orals, etc.)

Coneixement dels aspectes teòrics sobre Patrimoni Cultural, així com la diversitat de tipologies patrimonials i capacitat per a l'aplicació d'estratègies d'investigació, conservació i gestió.

Coneixement els processos claus que intervenen en la configuració de les diverses tipologies patrimonials.

Coneixements dels mecanismes de gestió del Patrimoni Cultural.

Coneixements de tècniques d'avaluació del patrimoni, així com de l'elaboració d'informes i memòries destinades a arregar el diagnòstic dels elements patrimonials.

Conocimiento de las técnicas de empleabilidad, relacionadas con las modalidades y tipologías de

empresas, las salidas laborales y los yacimientos de empleo.

Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.

Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Ser capaços de prendre decisions, desenvolupar accions i resoldre problemes en màrqueting.

Ser capaços de valorar la necessitat de completar la seva formació científica, històrica, en llengües, en informàtica, en literatura, en ètica, social i humana en general, assistint a conferències o cursos i / o realitzant activitats complementàries, autoavaluant l'aportació que la realització d'aquestes activitats suposa per a la seva formació integral.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Tècniques d'investigació històrica del patrimoni: fonts d'informació en investigació històrica, geogràfica i artística.

Anàlisi dels diferents tipus de fonts sobre els quals es basa la investigació en els seus vessants, històrica, geogràfica i artística

2. Perspectiva temàtica i generalista de la investigació en patrimoni.

Anàlisi de les tècniques d'investigació sobre el Patrimoni Cultural: aspectes generals i àrees temàtiques

Anàlisi de la importància de les fonts orals com eina per al coneixement, protecció i difusió del Patrimoni

3. Les fonts orals com a fonts per a la història: arxius i conservació del patrimoni oral.

Cultural. Els arxius de la paraula

4. Introducció a la investigació històrica: fonts i metodologia en l'estudi del patrimoni.

Anàlisi de les diferents fonts històriques i de la metodologia aplicada per a la investigació sobre el Patrimoni Cultural

5. Tecnologies digitals aplicades al patrimoni.

La importància de les tecnologies digitals, especialment l'ús d'Internet com a eina de difusió del Patrimoni Cultural. Anàlisi de les possibilitats de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), així com en el de les noves fonts d'informació cartogràfica (cartografia digital, GPS) i dels sistemes d'informació geogràfica (SIG).

6. La comunicació digital del patrimoni cultural

Protagonisme dels usuaris i destinataris de la comunicació. Articulació entre l'experiència presencial i la remota digital. Eines i narratives. Agents de l'ecosistema de comunicació digital.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Tutories	3,60
Teoria	12,00
Aula informàtica	11,40
Altres activitats	3,00
Total hores	30,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	3,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	60,00
Estudi i treball autònom	22,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	10,00
Total hores	95,00

METODOLOGIA DOCENT

Per al desenvolupament d'aquesta assignatura es requereixen uns coneixements previs que se suposa que s'han adquirit durant la llicenciatura que han cursat els alumnes. Si no és així, durant la primera classe de presentació se'ls indicarà la bibliografia bàsica necessària per poder-se iniciar en l'assignatura, així com la bibliografia específica per a cadascuna de les assignatures que conformen la matèria, per al seu aprofitament total. Les diferents assignatures que formen part de la matèria Formació Tècnica Bàsica presenten una indispensable formació teòrica que complementa la formació pràctica en les tècniques necessàries per a un correcte estudi, coneixement i posada en valor del patrimoni cultural.

en valor del patrimoni cultural.

AVALUACIÓ**REALITZACIÓ DEL TREBALL DE MATÈRIA**

Els estudiants realitzaran un treball sobre un tema relatiu a qualsevol dels aspectes de què tracten les diferents assignatures de la matèria. El treball serà dirigit per un professor de qualsevol de les assignatures de la matèria, que se n'encarregarà de l'avaluació. Els professors anunciaran al seu moment els procediments d'avaluació de cada activitat. Els estudiants lliuraran el treball a l'Aula Virtual dins dels terminis que apareixen en el quadre inclòs en la informació general que es facilitarà als estudiants del màster.

El treball constitueix el 70 % de la nota final.

REALITZACIÓ DE PRÀCTIQUES I ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

A fi de completar les activitats realitzades a les classes teòriques i pràctiques, es faran diverses activitats complementàries i conferències especialitzades, que s'especificaran al començament del curs.

L'assistència a classe, conferències i activitats complementàries amb aprofitament: 30 % de la nota total.

La composició de la nota final s'atindrà, en síntesi, al quadre següent:

Treball de la matèria	70 %

Assistència a classe, conferències i activitats complementàries	30 %
TOTAL	100 %

NOTA IMPORTANT: No es farà mitjana entre ambdós blocs si en el treball de la matèria l'estudiant no ha obtingut una qualificació mínima de 5 sobre 10 (aprovat).

una qualificació mínima de 5 sobre 10 (aprovat).

BIBLIOGRAFIA

- BIELZA DE ORY, V, Ed. (1993). Geografía general, Tomo I, capítulo II: "Información geográfica y representación cartográfica", Ed. Taurus, Madrid. CORBERO, M.V. et al (1993), Trabajar mapas, Biblioteca de Recursos Didácticos, Alhambra, 152 pp. MARTÍN LÓPEZ, J. (1999), Cartografía, Colegio Oficial de Ingenieros Técnicos en Topografía, Madrid. URTEAGA, L. y NADAL, F. (2001), Las series del mapa topográfico de España a escala 1/50.000. Ministerio de Fomento. Dirección General del Instituto Geográfico Nacional,
- CHUVIECO, E. (1990), Fundamentos de teledetección espacial, Madrid, Ediciones Rialp, S.A. 453 pp. FERNANDEZ GARCIA, F. (2000), Introducción a la fotointerpretación, Ed. Ariel, Barcelona.
- BOSQUE SENDRA, J. (1997): Sistemas de información geográfica, Madrid, Rialp, 2ª edición corregida, 451 p. BOSQUE SENDRA, J. ESCOBAR MARTÍNEZ, F. J., GARCÍA HERNÁNDEZ, E. y COMAS, D. Y BURROUGH, P.A. y R.A. McDONELL (2000) Principles of Geographical Information Systems, Oxford University Press, 333 p. RUIZ, E. (1993) Fundamentos de los Sistemas de Información Geográfica, Ed. Ariel Geografía, Barcelona. GUTIERREZ PUEBLA, J. Y GOULD, M. (1994) SIG: Sistemas de Información Geográfica, Ed. Síntesis, Madrid, 251 p.
- ALLEN, K., GREEN, S., ZUBROW, E. (Eds) (1992): Interpreting Space: GIS and Archaeology. London. Taylor and Francis. ALDENDERFER, M. Y MASCHNER, H.: Anthropology, space and Geographic Information Systems. Oxford Univ. Press. New York - Oxford. 1996. Especialmente el artículo de Maschner: "The Politics of Settlement Choice on the Northwest Coast: Cognition, GIS and Coastal Landscapes", pp. 175-189. BARCELÓ, J.A., PALLARÉS, M. (1996): A critique of GIS in archaeology. From visual seduction to spatial analysis. Archeologia e Calcolatori 7. Roma. BARCELÓ, J.A., PALLARÉS, M. (1998): Beyond GIS: The archaeology of social spaces. Archeologia e Calcolatori 9. Methodological Trends and Future Perspectives in the Application of GIS in Archaeology. Roma BAENA, J., BLASCO, C., QUESADA, F. (Eds.) (1999): Los SIG y el análisis espacial en arqueología. UAM Ed. CONOLLY, J. Y LAKE, M (2006): Geographical Information Systems in Archaeology. Cambridge Manuals in Archaeology. LOCK, G., STANCIC, Z.

(Eds.) (1995): *Archaeology and Geographical Information Systems. A European Perspective*. Londres. Taylor and Francis WESCOTT, K. & BRANDON, R.: *Practical Applications of GIS for Archaeologists. A Predictive Modeling Toolkit*. Taylor & Francis. Londres. 2000

- - CAPPELLI, Adriano: *Cronologia, Cronografia e Calendario perpetuo dal principio dell'era cristianna ai nostri giorni*. Milano: Ulrico Hoepli, 1988.
- CAPPELLI, Adriano: *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*. Milano: Ulrico Hoepli, 1990. DOMINGO, Inés; BURKE, Heather; SMITH, Claire: *Manual de campo del arqueólogo*. Barcelona: Ariel Prehistoria, 2007.
- FABRE, Daniel (ed.): *Émotions patrimoniales*. Paris: Maison des Sciences de l'Homme, 2013. FOLGUERA, Pilar: *Cómo se hace historia oral*, Eudema, Madrid, 1994. FRASER, Ronald: *La historia oral como historia desde abajo*, Ayer, 12 (1993), pp. 79-92. GONZÁLEZ-RUIBAL, Alfredo; AYÁN VILA, Xurxo: *Arqueología: una introducción al estudio de la materialidad del pasado*. Madrid: Alianza, 2018.
- HERMOSILLA, Jorge (dir.) (2020): *Evaluación del Patrimonio Cultural. Sistema de Información Geográfica. Territorio Museo. Instrumentos para la gestión sostenible*. Tirant Humanidades. Proyecto Eulac-Museums. Horizon 2020, 2020. LLONA, Miren (ed.): *Entreverse: teoría y metodología práctica de las fuentes orales*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 2012. MATEOS RUSILLO, Santos M. (2012): *Manual de comunicación para museos y atractivos patrimoniales*. Gijón, Trea, 2012.
- MIRÓ, Manel (2022): *La planificación de la interpretación del patrimonio en la época digital. Guía digital de la interpretación del patrimonio cultural y natural*. Isabel Luque Ceballos, Maribel Rodríguez Achútegui (coordinadoras), pp. 219-234. PETRUCCI, Armando: *Breve storia della scrittura latina*. Roma: Bagatto Libri, 1992. RUIZ TORRES, David (2017): *El uso de tecnologías digitales en la conservación, análisis y difusión del patrimonio cultural*. Anuario AC/E de Cultura Digital, pp. 129-227. THOMPSON, Paul: *La voz del pasado. Historia oral*. Valencia: Institució Alfons el Magnànim, 1987. VV. AA: *Arqueología aplicada al estudio e interpretación de edificios históricos. Últimas tendencias metodológicas*. Madrid: Ministerio de Cultura, 2010.
- BELLIDO GANT, Mª Luisa (dir): *Difusión del patrimonio cultural y nuevas tecnologías*. Universidad Internacional de Andalucía, 2008. BORDERÍAS, Cristina: *Entre líneas. Trabajo e identidad femenina en la España contemporánea. La Compañía Telefónica, 1924-1980*, Icaria, Barcelona, 1993. CÁRCEL ORTÍ, Mª Milagros (ed.): *Vocabulaire international de la diplomatique*. València: Universitat de València, 1997. FRASER, Ronald: *Recuérdalo tú y recuérdalo a otros. Historia oral de la guerra civil española*, Crítica, Barcelona, 1979. FUERTES, Carlos: *Viviendo en dictadura: la evolución de las actitudes sociales hacia el franquismo*, Comares, Granada, 2017.
- GIMENO BLAY, Francisco Miguel: *Escribir y leer en Occidente*. Valencia: SPUV, 1995. DÍAZ-ANDREU, Margarita; PASTOR PÉREZ, Ana; RUIZ MARTÍNEZ, Apen (Coords.): *Arqueología y Comunidad. El valor social del patrimonio arqueológico en el siglo XXI* Madrid: JAS Arqueología, 2016. MALPICA, Antonio; GARCÍA-CONTRERAS, Guillermo (Eds.): *El registro arqueológico y la*

arqueología medieval. Granada: Alhulia, 2016. MÍNGUEZ, M^a del Carmen; CAPDEVILLA, Enrique (Eds.): Manual de tecnologías de información geográfica aplicadas a la arqueología. Madrid, Comunidad de Madrid, Museo Arqueológico Regional, 2016. PRATESI, Alessandro: Genesi e forme del documento medievale. Roma: Jouvence, 1999. Programa Ibermuseos (2024): Crear y evaluar contenidos virtuales en museos. Visiones desde la experiencia de profesionales de Iberoamérica. RIVERO GRACIA, Pilar. (2010): El museo local en el ciberespacio, ¿para qué? Museo y territorio, n. 2-3, pp. 51-64. VILANOVA, Mercedes: Les majories invisibles. Explotació fabril, revolució i repressió. 26 entrevistes, Icaria, Barcelona, 1995.